

50 YEARS ANNIVERSARY OF THE SPECIAL SCHOOL „VASIL DRUMEV” – CITY OF SHOUMEN

GERGANA KIRILOVA

SENIOR ASSISTANT PHD IN PEDAGOGICAL FACULTY
AT KONSTANTIN PRESLAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN

BULGARIA

GERGANAKS@ABV.BG

ABSTRACT: THE AIM OF EDUCATION IN SECONDARY SCHOOL IS TO PREPARE STUDENTS FOR INDEPENDENT EXISTENCE IN THE NORMAL SOCIAL ENVIRONMENT. THIS IS ACHIEVED BY GIVING THEM A SPECIFIC RANGE OF GENERALIST KNOWLEDGE, ACQUIRE SKILLS AND HABITS IN THE AREA AVAILABLE TO THEM AS A PROFESSION, TEACH THE LOVE FOR MANUAL WORKERS AND READINESS FOR SOCIALLY USEFUL ACTIVITY.

KEYWORDS: BOARDING SCHOOL, MENTAL RETARDATION, LEARNING, ADJUSTMENT, COMPENSATION.

В днешно време помощното училище представлява специализирана институция, в която се обучават деца с интелектуални затруднения – с умерена умствена изостаналост или множество увреждания. Това е задължителен показател за постъпване там. Всякакви други състояния не се отнасят към помощното училище.

Има два вида помощни училища - от интернатен и от полуинтернатен тип. В интернатните деца пребивават през цялото време, живеят и се обучават там. Полуинтернатните предлагат целодневно обучение - учебни часове преди обяд и занималня следобяд. Всеки клас се състои от минимум 8 ученика, което е двойно по-малко от класовете в масовото училище. Оттук идва едно от най-важните предимства на помощното училище - възможността да се обръща повече внимание на всяко дете. Ваканциите и разпределението на времето по срокове е същото като в останалите училища. Програмата за всеки клас обаче е значително облекчена, като учебниците са различни от тези в масовото.

Общите цели и задачи на помощното училище са такива, каквито са и на масовото. Но като осигури тясна връзка на обучението с живота и подготвяйки възпитаниците си за достъпна за тях работа, помощното училище решава и някои специфични, произтичащи от особеностите в психическото развитие на учениците задачи. Оттук и своеобразието при осъществяването на общите задачи, които в помощно училище придобиват друг количествен и качествен характер.

Основна специфична задача на помощното училище е корекционната работа. С нея се цели смекчаване на нарушенията в психо-физическото развитие на умствено изостаналите ученици. По такъв начин се внасят корективи в познавателните процеси и емоционално волевата сфера на учениците. Те се адаптират към условията, които са необходими за извършване на съответната дейност, подготвят се за самостоятелен трудов живот.

Обучението и възпитанието на децата с умствена недостатъчност се характеризира с редица особености, които се отличават от аналогичните процеси както

в някои типове специални училища, каквито са училищата за глухи, тежко чуващи и за слепи деца, така и от учебните заведения от масов тип. Спецификата тук се определя преди всичко от характерните черти на обекта на педагогическо въздействие. Слабата познавателна готовност и активност на децата с умствена недостатъчност, дифузното или локално нарушение на познавателните им процеси, значителните понякога нарушения в тяхното личностно развитие и статус, отклоненията в емоционално-волевата им сфера и т. н. определят особеностите на учебното съдържание в помощното училище, методите и методическите похвати на обучение и възпитание, принципите на организация на тези дейности и на учебните програми, както и учебните пособия [2, с. 84-85].

Посочените фактори обуславят основната особеност на обучението и възпитанието в помощното училище, която се съдържа в корекционната насоченост на цялостната дейност на учениците. В случая се коригират както неправилно сформирани умения, знания, навици и привычки, така и основните личностни негативни отклонения от нормалното развитие. Много често в помощното училище се налага преодоляването на редица вторични недостатъци, формирани в процеса на неадекватното за тези деца обучение в масовото училище. Наред с това се налага да бъдат компенсирани редица недоразвити психични и физиологични функции, познавателни процеси и личностни качества. Активизирането и реорганизацията на компенсаторните механизми на умствено изостаналите деца е важна съставна част от цялостната работа на специалния педагог. Така втората особеност на учебно-възпитателния процес в помощното училище се разкрива в съдържанието на целенасочената дейност за компенсиране на слаборазвитите или липсващи качества и свойства на аномалната личност.

Посочените два основни подхода способстват развитието на децата, което също протича по свои особени закономерности. Този процес се характеризира с противоречивост, забавеност, с определено несъвпадение на сензитивните периоди с тези, които са типични за нормалното развитие, което изисква използването на неординерни методи и похвати на обучение. Поради това в помощното училище се организира цялостен корекционно – компенсаторен режим, чиято цел е да създаде основа за правилно развитие на изоставащите деца. Той обхваща всяка учебно-възпитателна форма, всеки момент от пребиваването на детето в училище и му въздейства перманентно – като се започне от организацията и реализацията на дневния режим, на учебните занятия и на отдиха, на игрите и храненето, на извънкласните и извънучилищните мероприятия и се завърши с работата, посветена на работата с родителите.

Отчитайки особеностите на своя обект, както и изискванията на корекционно-развиващото обучение, помощното училище използва в своята дейност общопедагогическите принципи и методи на обучение и възпитание и адаптирането им към изискванията на специалното педагогическо въздействие, чрез прилагането на методически похвати с корекционна насоченост и съдържание. Те имат за цел да активизират учащите се, да облекчат разбирането на изучаваните знания, да приближат децата с умствена изостаналост към конкретната учебна ситуация и осигурят връзката между практическото използване на знанията, уменията и тяхното усвояване. Това се постига, чрез доброто организиране, диференциране и обобщаване на учебния материал. Корекционните методически похвати могат да приобщат учащите се към обучението и да ги активизират максимално, посредством индивидуализацията на

работата в урока и при спазване на оптимален темп на неговото усвояване, специалната организация на повторението, онагледяването и емоционалното преживяване на учебния процес. Така се създават подходящи условия за усвояване на изучавания материал и за неговото практическо използване от децата с умствена изостаналост.

Целта е да осигури социалната рехабилитация на учащите се и изграждане на възможности и умения за адаптация към естествените условия на обществения живот – възпитаване на конкурентоспособност, преодоляване на видимите недостатъци в поведението, „козметична“ обработка на личността като цяло, усвояване правилата на съвместния живот, изграждане на приличен външен вид и маниери и т. н.

В развитите страни специалната педагогика си поставя и по-широки задачи – да обезпечи максимална корекция на недостатъците в общото развитие на увредената личност, повишаване на нейната социална ценност, да развие съзнанието, морално-етичните качества, икономическата подготвеност и да осигури такава професионална подготовка на децата и подрастващите, която да им позволи да се реализират в трудовия живот. Така се създават предпоставки за една действително адекватна социалната адаптираност и рехабилитация.

Съвременната педагогика на умствената изостаналост формулира целите и задачите на помощното училище така:

- корекция, компенсация и развиващо обучение, обезпечавашо преодоляването на психофизическите недостатъци върху основата на учебно-възпитателна и трудово-производителна дейност;
- възпитание на социално зряла и развита личност чрез формиране на най-широка основа за личностно развитие, включваща такива социални качества, като колективизъм, отговорност, законосъобразно поведение, активност, самостоятелност и т. н.

Както посочва Зл. Добрев (2002 г.) „Учебно-възпитателната дейност в помощното училище се отличава с редица особености. Най-съществените от тях са свързани с корекционно-развиващия характер на обучението и възпитанието. Корекционната работа с учениците в помощните училища е системно организиран сложен и продължителен процес. Тя включва разнообразни методи, средства и форми за целенасочено въздействие върху цялата личност, а не за корекция на отделните недостатъци” [1, с. 47].

Учебно-възпитателната работа при корекционното обучение притежава своя специфика, която се отличава, макар и несъществено от аналогичния процес в масовото училище.

Условията, които определят спецификата в обучението на умствено изостаналите деца са няколко и от различен характер. Най-същественото условие е свързано с особеностите им от гледна точка на техните учебно-познавателни възможности. От тях зависи както учебното съдържание (обем, сложност, абстрактност) така и организацията на обучението, неговия ход (темп на усвояване, порции или стъпки на учебния материал), методи, форми и средства.

Освен това условие, значение имат и общите психофизиологични, емоционално волеви и социални особености на умствено изостаналите, които до голяма степен определят насоките на корекционно-развиващото въздействие, акцентите при осъществяването им и техния краен резултат.

В процеса на обучение детето се развива, но по отношение на умствено изостаналото дете при това явление има също редица особености. Най-съществената от тях е, че то се развива под въздействието на различни патогенни фактори или техните последици. Оттук следва, че специалното обучение може да е корекционно само тогава, когато е насочено към компенсация на увредените функции, към корекция на основните (ядрените) нарушения и към създаване на адекватни за възможностите на всеки ученик условия за развитие на неговата личност.

Основната специфична цел на учебно-възпитателния процес в помощното училище е: корекция в максимална степен на негативните изменения на умствено изостаналите ученици и чрез това създаване на основа за нейното адекватно и хармонично развитие. Тази цел се разкрива по-пълно и последователно в поредица от частни цели преследвани от корекционно-педагогическо въздействие:

- обхващане на развитието на всяко умствено изостанало дете строго в съответствие с неговото психофизиологично и здравословно състояние; максимална корекция и развитие при задължително съобразяване с неговите възможности;
- корекция и развитие на достатъчно високо равнище на всички увредени функции;
- корекционно-компенсаторно въздействие върху първично засегнатите структури на нервната система, чрез връзката „висши психически процеси - физиологични процеси - първична структура“;
- корекция на неадекватно сформирани познавателни умения, емоционално-волеви и характерологичните черти на умствено изостаналите;
- адекватно и хармонично развитие на най-значимите личностни черти на умствено изостаналите и на личността като цяло.

физкултурен салон.

Учебният корпус е на 3 етажа и има кабинети по: български език, математика, химия, география, музика, изобразително изкуство, два компютърни кабинета, два логопедични кабинета, психологичен кабинет. Разполага с голям физкултурен салон, кабинет по ЛФК, медицински кабинет, телевизионна зала, стая за отдих, актова зала и библиотека. Също така има зала за извънкласни занимания, кабинет по „Безопасност на движението“, учебни работилници по шивачество и тапицерство. Наскоро бе открита и сензорна зала. Сградата е газифицирана и това създава удобства по време на престоя на учениците в училище.

В общежитието учениците са разпределени на два етажа в зависимост от пола и възрастта.

Приоритетните задачи на работата в пансиона на ПУ предполагат:

- осигуряване на нормално психо-физическо възстановяване на учениците след работа в учебния корпус;
- корекция на неправилни и създаване на нови хигиенно-битови навици: лична хигиена, подреждане и поддържане на спалните помещения, поддържане на чистота в коридорите, фойетата и санитарните възли;
- опазване на учениците от физически и психотравми;
- своевременно и адекватно реагиране на симптоми при водещи и съпътстващи заболявания;
- внимателно и дозирано въздействие главно чрез игровите форми и методи на физическото възпитание за постигане на оздравително-биологичен, образователно-двигателен, възпитателен и емоционален ефект.

Пансионът разполага със санитарни възли, съобразени с всички съвременни изисквания, бани и т. н. Учениците от близките села могат да останат в него както през седмицата, така и през почивните дни. За тях се грижат нощни възпитатели и такива, които дежурят петък, събота и неделя. Тази услуга допълнително улеснява родителите и децата се прибират само по празници и ваканции по домовете си. Работата им е насочена към осигуряване на активна почивка и усвояване на трайни умения и навици. В събота и неделя децата се извеждат извън училище – на детски площадки, в градската градина, в парк „Къшкочеве”, стадиона, на шуменското плато и др. За нощуващите в общежитието ученици, нощните възпитатели организират забавни игри, които са планирани или изцяло импровизирани в зависимост от конкретната ситуация.

Училището разполага и с просторен и отресториран стол за хранене на учениците.

Помощно училище Васил Друмев гр. Шумен е специално училище за ученици с умствена изостаналост от I до VIII. От учебната 1998/1999 г. на учениците завършили VIII клас в ПУ „В. Друмев” или в други сродни училища се предлага професионално-техническо обучение в професионални паралелки в IX и X клас по следните специалности:

1. *Дамско облекло (шивачество).*
2. *Производство на тапицирани изделия от дървесина (тапицерство).*

Продължителността на обучението е две години, като в него се включва общообразователна подготовка, професионална подготовка и придобиване на специално-битови умения. Часовете по учебна практика се провеждат в специализирани работилници, където се изработват изделия, които са предназначени за обновяване и подпомагане на училищната база. След завършване на курса на обучение учениците получават Свидетелство за професионална квалификация.

В училището се обучават 69 деца от областта с умерена умствена изостаналост и с множество увреждания. В него работят 21 квалифицирани педагози и 11 човека – административен и помощен персонал.

Педагозите от училището приемат предизвикателствата на новото време и прилагат иновациите в образователно-възпитателния процес с цел разчупване стереотипа на работа. Усилията на учителския колектив са насочени към личностното развитие на ученика, умение за общуване, изграждане на хармонични отношения със заобикалящия свят с цел адаптиране и интегриране на децата със специални образователни потребности.

След приключване на учебните занятия, учениците са обхванати в занимални. Целодневният режим на обучение, позволява децата да бъдат включени в часове по самоподготовка и занимания по интереси, ръководени от възпитатели – специалисти.

За организиране на свободното време са сформирани клубове по интереси:

- Аз пея и рисувам;
- Сръчни ръце;
- Природата и ние;
- Спортът и ние;
- Плетиво;
- Приятели на цветята;
- Приложно изкуство.

Участието в кръжочни форми дава на учениците самочувствие и увереност, че и те могат да се справят с поставените им задачи и да овладеят различни умения. Тази дейност им помага и при бъдещата им професионална ориентация и съответна реализация.

През 2002 г. се поставя началото на изнесено обучение на децата със специални образователни потребности между Помощно училище „Васил Друмев” и деца с умерена умствена изостаналост и множество увреждания настанени в институции – Дневен център „Слънчев ден” и ДДМУИ „Калинка” – с. Васил Друмев. Специалният педагог помага на децата във формирането на различни умения и навици.

Качествата, които всеки специален педагог трябва да притежава и които би трябвало да се проявяват по време на неговата работа са:

- интерес;
- активност;
- самоинициативност;
- настроение и склонност да изпълнява задачи и извън основните му задължения;
- упоритост при преодоляване на появилите се трудности;
- ефективност дори в напрегнати ситуации;
- самокритичност и реалистична самооценка.

Значението на практическата подготовка е огромно, защото както на всички е известно практиката е най-добрият учител във всяко начинание.

ПУ е базово училище към Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”. Базови учители от начална степен преподават педагогическия си опит на студентите редовно обучение от специалността Педагогика за деца с интелектуална недостатъчност.

Богата и разнообразна по съдържание е физкултурната и туристическата дейност в ПУ „Васил Друмев”. Учениците се включват във всички спортни и туристически прояви с огромно желание.

Провеждат се съвместни дейности на децата от помощно училище и техни връстници от общообразователните училища. Провеждат се открити уроци, тържества, спортни състезания, участия и посещения на изложби, концерти, музеи и други мероприятия.

Битовата стая е създадена с много труд от учителския колектив и е оборудвана със старинни предмети от бита, с цел в нея да се провеждат часовете по родолюбие.

На 21 май 2016 г. Помощно училище „Васил Друмев” гр. Шумен отбеляза своя 50-годишен юбилей с:

- откриване на битова стая в училището, предназначена за часовете по родолюбие;
- изложба-базар на изделия изработени от ученици;
- юбилеен концерт - спектакъл „Слънце за всички”.

Както всяка година и тази във връзка с патронния празник се проведе изложба с изработени от учениците предмети.

Над 100 изделия сътворени в часовете по интереси бяха подредени в изложбата-базар във фойето на читалище „Добри Войников”, където се състоя и юбилейният концерт – спектакъл на училището. Целта е със събраните средства от базара да се закупят материали за изработка на нови изделия. За децата това са едни от най-интересните часове. С изработване на предметите въображението им става все по-богато, а резултата от сътвореното все по-добър.

В концерта – спектакъл, децата показаха своите таланти с песни, стихове, фолклорен танц, ревю на приказни герои. Като поздрав за юбилея със свои изпълнения участваха и мажоретния състав на града, институции, с които училището работи, децата от Дневен център „Слънчев ден” и ДДМУИ „Калинка” – с. Васил Друмев. По време на програмата учениците изпълниха и химна на ПУ „Васил Друмев”.

REFERENCES

1. Dobrev, Zl., 2002: osobnosti v razvitiето na umstveno izostanalite detsa. Sofia, 2002
2. Karagyozev, I., 2000: Psihologiya i pedagogika na detsa s intelektualna nedostatuchnost. Shumen, 2000
3. <http://pu-shumen.com/istoriya/>
4. <http://pomoshni-uchilishta.registarnauchilishtata.catalog.bg/pg/4>
5. <http://www.shum.bg/index.php?item=139025>